

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antiquae Lectionis Tomus ...

In Qvo XVI. Antiqua Monumenta Ad Historiam Mediae Aetatis Illustrandam,
Nunquam Edita

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1601

Constitutiones Concilii Viennensis, Anno 1267.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64144](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64144)

CONSTITVTIO
NES CONCILII VIENNEN-
SIS, ANNO 1267.

Vide Henrici
Sieronem su-
pra fol. 299.

Hater Gvvido tituli sancti Laurentij in Lucina Presbyter Card. A. S. Legatus Concilium celebravit in Vienna 6. Idus Maij. Cui interfuerunt Ioannes Pragensis, Petrus Patauiensis, Conradus Frisingensis, Leo Ratisponensis, Bruno Brixinensis, Amalricus Lauendinus, Episcopi; & quamplures Abbates, Praepositi, Archidiaconi, & Decani, vbi subscriptæ Constitutiones sunt editæ, & ab eodem Concilio approbatæ.

Fr. Gvvido miseratione diuina, tituli sancti Laurentij in Lucina presbyter Card. A. S. Legatus ad perpetuam memoriam. Postquam Deus formauit hominem ad imaginem & similitudinem suam, & in ætate virili cum ipso etiam ius naturale produxit, iuris enim naturalis origo & creaturæ rationalis cœpit exordia, quod quidem ad dispendium omne mundi nascentis & temporis motum sufficeret, si non sibi mortem, quam Deus non fecit, rationalis creatura proprijs manibus & pedibus quæsiuisset. Hæc iuris instituta primæui protinus iustitia positiua subsequenter ab eodem regulariter auctore procedens, sub mortis interminatione morsum * primi noxialis prohibuit, cōtra prohibitionem concepta circa maledictionis sententiam prodijt ab auctore, vt non tantum vltio ferretur in auctores scelerum, verum etiam in progeniem damnatorum. Ex hinc vsu hominum exigente, & dno * rerum introducto, quod primæ-
uice

* leg. pomi.

* forr. domi-
nio.

in regula nesciebat, ex humanis necessitatibus quædam sibi homines iura condiderunt. Traditæ sunt à Domino per Moysen iustitiæ Leges, cuius singulis pænè syllabis Christus includitur. Deinde Prophetæ subsequuntur, & Reges, qui Christi præconia euidentiori sermone describunt. Donec temporis plenitudine veniente, impleta veritate figuris que cessantibus, Rex noster in æternum iura mansura disposuit. Datæ sunt enim clauæ perpetuæ Petro, à quo totius iuris Ecclesiastici pulchritudo manauit, quæ ad singulas prouincias ob vindictam in nationibus, & increpationes in populis faciendas, nunc per Summorum Pontificum, nunc per Sedis Apostolicæ Legatos Statuta, tanquam per quosdam riuulos deriuantur, vt hominum quotidie crescente malitia, & effrænata cupiditate, quæ noua litigia generare non cessant, sub districtione virium coarctatis, discant honestè viuere, Altissimū non lædere, ius suū unicuique tribuere. Hinc est, quod cum sanctissimus Pater noster Clemens Papa IV. ad Saltzb. prouinciam & ciuitatem & dioccesim Pragensem cum plenæ legationis officio nos duxerit transmittendos, officij nostri debitum libenter exequemur, euellendo, si quæ euellenda, plantando plantanda, recta gerendo & dirigendo salubriter indirecta. Verum quantum expedit ad profectum & robur fidei Christianæ, vt Sacramenta Ecclesiæ, in quibus tanquam in vasis medicinalibus populus deuotus & humilis antidotum gratiæ recipere consueuit, in honore & reuerentia, ab omnibus habeantur, cum ea plerunq; contingat effici vilia propter vilem & abominabilem ministrorum Ecclesiæ conuersationem, vniuersis Ecclesiasticis personis prouinciæ Salisburg. & ciuitati, & diocesi Pragæs. præcipim⁹, vt in victu, gestu & alijs operib⁹ ac circumstantijs Status sui, sic honestè se habeant, & decenter, ne ppter ipsos nomen Ecclesiasticum inter laicos blasphemetur: eisde districtius inhibentes, ne de patrimonio

Cruci-

Clerus in victu, gestu et alijs se habeat decenter.

Crucifixi inimicos se faciāt Crucis Christi, sicut illi, quorum Deus venter est, qui terrena sapiunt non diuina, in conuiujs suis modestiam & mediocritatem obseruent, superfluitatem indebitam ressecantes, ebrietatem omnium vitiarum fomitem & nutricem deuitent. Prælati verò à grauaminibus abstineant subditorum, & maximè cùm Ecclesias visitant, moderentur expensas; exerceant euectionum numerum, prout in generali Concilio fuit diffinitum. Præsentis

*Prælati à gra-
uaminibus ab-
stineant subdi-
torum.*

*Clerici conti-
nenter & ca-
ste viuant.*

igitur Concilij approbatione præcipimus, vt Clerici continenter & castè viuere studeāt, quatenus puro corde & mundo corpore Deo possint in officio Ecclesiastico ministrare. Si qui verò de cætero deprehensi fuerint detinere publicè cõcubinas, nisi infra mensem se ab eis & ab earũ cõsortio separauerint, ita quod domibus ipsorũ aut proprijs aut alijs; buscunq; non cohabitent, nec ad illas accedant: ex tunc enim beneficio Ecclesiastico sint priuati, vt per eos, ad quos beneficiorum prædictorum spectat collatio, personis idoneis conferantur. Item cùm in plerisq; locis quorundam

*Laici bona Ec-
clesiæ occupa-
ta restituant.*

laicorum iniquitas inualuerit, quod in rebus Ecclesiæ factum reputetur sagacitas, rapina probitas, & violentia fortitudo, Synodali iudicio diffinimus, vt qui bona Ecclesiarum scienter detinent occupata, non infra instans festum B. Ios Baptistæ eadem restituerint, & de damnis ac iniurijs satisfecerint competèter, ex tunc introitum Ecclesiæ sibi nocuerint interdictum, nec ab Episcopis, aut alijs Ecclesiarũ Prælatibus ad communionem Domini Corporis admittantur. Qui verò obstinata mente, dum vixerint, satisfacere non curauerint, nullus Clericus sæcularis vel regularis sepultura eorũ

*Clericorũ ver-
beratores &
interfectores
singulis annis
in Synodo ex-
communicen-
tur.*

interesse præsumat, adijciantes, vt singulis annis in Synodo illi qui Clericos capiunt, verberant, vel occidunt aut aliam in ipsos manus iniiciunt violentas, excõmunicati denuntientur & nominati de illis, de quib; constituit manifestè. Quicumq; vero

verò personam Ecclesiasticam enormiter violauerit, mutilauerit, vel occiderit aut captiuauerit, non nisi per Sedem Apostolicam absoluat: & illo facto, si quid tenebat ab Ecclesia illud perdat, & in utilitatem Ecclesie conuertatur. Adycentes quod in illa diœcesi, in qua aliquem Canonicum Cathedralis Ecclesie, vel in dignitate Ecclesiastica constitutum capi contigerit, vel captum detineri, vsq; ad liberationem ipsius & exhibitionem debitæ satisfactionis cessetur generaliter à diuinis, similiter, & in illa parochia, in qua res violentè ablatas capi, vel detineri contigerit, vsq; ad restorationem congruam à diuinis cessetur. Item cum detentores plurium personatum, seu beneficiorum, cum cura, sine dispensatione, sint sacrorum Canonum transgressores, & fructus talium beneficiorum percipiendos furtum committere dinoscantur, præsentis decreto statuimus, vt omnis qui huiusmodi dignitatum, personatum seu beneficiorum cum cura, pluralitate detinet, illi qui sunt de provincia Saltzb. super hoc secum dispensatum fuisse coram venerabili patre Dei gratia electo Saltzb. infra instans festum B. Io. Baptistæ, doceant manifestè. Alioquin ex tunc vltimo beneficio recepto sint contenti, & alia quæ prius habuerunt, per illos, ad quos dictorum beneficiorum collatio pertinet, personis idoneis conferantur. Si vero vtrumq; retinere contenderint, nos ipsos & primis & vltimis decreuimus ex tunc manere priuatos. Item cum Leuitis seu Ecclesiasticis personis iure diuino decimæ debeantur, dolentes referimus, quod quorundam laicorum cupiditas ius huiusmodi, quod sibi Deus in signum generalis dominij retinuit, nititur abolere, & pro sua voluntate, de his quæ ad ipsos non pertinent, aliter ordinare, imò potius deordinare præsumunt, quasi à se diuini seruitij iugum velint excutere, q; in baptisate sunt professi. Huius igitur approbatione Con-

lii ciliij

*Capto Prælato
aut Canonico
Cathedralis Ec-
clesie cessetur
à Diuinis.*

*Pluralitas be-
nificiorum in-
hibetur.*

*Decimæ debentur
Clericis nō
laicis.*

eilij districtè præcipimus, vt iuxta laudabilem consuetudinem patriæ, decimæ tam antiquæ, quam etiam de noualibus maiores & minutæ plenariè perfoluantur: nec liceat aliqui laico nobili vel ignobili cuiuscunq; dignitatis vel principatus existat, sibi decimas maximè de minutis & noualibus usurpare: alioquin si contra fecerit, ab ingressu Ecclesiæ usq; ad satisfactionem condignam se nouerit esse suspensum. Item dolentes referimus, quod quidam salutis suæ immemores, & prodigi famæ suæ, tam Clerici, quam laici, per Salsburgi prouinciam constituti, v surs & contractus vsurarios exercere præsumunt, ad quorum cupiditatè refræmandam struimus, vt ipsi supra hoc in sacro Concilio præmoniti, à talibus abstineant, alioquin nos ipsos excommunicamus in scriptis, & c. in anno videlicet in cœna Dñi, Assumpt. Beate Virg. & in Natiuitate Dñi, præcipim⁹ per Plebanos & Maiores suos in locis suis excommunicatos publicè denunciari. Clerici verò beneficiati, qui per tempus trium mensium sententiam excommunicationis sustinere præsumperint animo indurato, per suos dioecesanos suis beneficijs spoliètur, & personis idoneis per illos, ad quos dictorum beneficiorum spectat collatio, cõferantur, saluis alijs pœnis cõtra vsurarios editis secundum canonicas Sanctiones. Item ordinamus atq; struimus, vt Clerici & Ecclesiasticæ personæ, tam sæculares q̄ regulares Prælatorum suorum correctiones legitimas cum debita humilitate suscipiãt, & si quæ ex eis hac occasione cõtra suos correctores auxiliũ brachij sæcularis inuocauerint vel potentũ preces armatas impetrauerint, vel impetratis vti præsumperint, à suis beneficijs deponãtur. Ipsi quoq; Prælati districtius inhihemus, ne prius minoris ætatis videlicet triannorũ dignitates, personatus, seu beneficia curam animarum habentia conferre præsumant, vel ad ipsa recipere presentatos, nisi cum eis super hoc à Sede Apostolica vel legato eiusdem extiterit dispensatum.

Item ad aures nostras per clamorã in sinuatione m...

*Vsurarij siue
Clerici siue laici
excommunicantur.*

1580
533
tom. 1
S. 11
24

orum deuenit, q̄ patroni Ecclesiarū tam Clerici quā laici, aduocati & iudices, & præcones bona decedentū Clericorū occupant & vsurpant, volētes sibi ab intestato succedere, p̄ suā volūtatis arbitrio, nō iudicio rationis. Quare p̄uidē diximus statuendū, vt patroni Ecclesiarū, & alij supradicti à talib⁹ de cetero abstinēāt, & nisi abstinere voluerint, quousq̄ sic ablata restituant, ex cōmunicationis vinculo innodentur.

Itē districtius inhihemus, ne aliquis Clericus Ecclesiā parochialē à laico patrono recipere beneficium audeat, nisi ab Episcopo vel Archidiacono fuerit institutus, alioquin ab officio & beneficio se nouerint esse suspensos: & laicus, qui auctoritate propria instituere præsumserit, ipso facto à iure cadat patronatus. Adijcētes q̄ nullus patron⁹ Clericus vel laicus dotē Ecclesiæ, in qua ius obtinet patronatus, alienare præsumat: q̄ si cōtra fecerit, ipso facto cadat à iure patronatus, & res alienata ad ius & proprietatē Ecclesiæ reuertatur.

Item ordinamus & statuimus, vt Prælati & curam animarum habentes in suis Ecclesijs corporaliter resideant, & ad hoc à suis Episcopis per subtractionem fructuum compellantur, nisi causa legitima se potuerint excusare.

Item cum clamosa insinuatio nostrum percusserit auditū & animum q̄ Abbates monachi Ord. S. Benedicti in q̄ pluribus locis, ab obseruatione S. regulæ temerè recedentes vitā nimis dissolutā ducere non verentur in suarū animarum periculum & scandalū plurimorū. Volentes igitur, vt cōtra huius corruptelam salubre remediū apponatur, vniuersis Ep̄is Saltzburg. prouinciæ ac Ep̄o Pragensi districtē præcipimus, vt quilibet ipsorum intra dimidium annū, assumptis secum duobus Abbatib. Cisterciens. Ord. oīa claustra nigrorū monachorum suæ diocesis videlicet, corrigat, & reformet tam in capite quā in membris; illis tamen exceptis, qui Rom. Ecclesiæ nullo medio subesse noscuntur, quos per nos vel per alios à nobis specialiter deputandos intēdimus visitare.

Prohibemus etiam Abbatibus, ne calices vel patenas seu sacras vestes benedicere vel consecrare, aut alia Episcopalia officia exercere præsumant, nisi super hoc à Sede Apostolica priuilegium habuerint speciale.

Item cum in tantum insolentiæ Iudeorum excreuerim, vt per eos in quam pluribus Christianis iam dicatur iniqua puritas Catholicæ sanctitatis, non tam noua euidetes quam Sum. Pont. statuta v. cetera renouantes districte præcipimus, vt Iudei, qui discerni debent in habitu Christianis, cornuti pileum, quem * quidam in istis partibus cõsueuerunt deterrere, & sua * tenuitate deponere præsumpserunt, * resumantur vt à Christianis euidenter discerni valeant, sicut olim in generali concilio extitit diffinitum. Quicumq; autè Iudeus in tali signo deprehensus fuerit incedere, à Dño terræ poenæ pecuniaria puniatur. Adijcetes vt Iudei Sacerdoti parochiali infra cuius parochiæ terminos manserint, pro eo q. loca in quib⁹ Christiani habitare deberent, occupant, iuxta quantitatem damni, quod ei ex hoc inferunt, ad arbitriũ diceciani loci, omnis prouentus, qui Christianis si ibidem manerent, Sacerdos perciperet, refundere compellantur. Decimas etiam prædiales cum omni integritate persoluant. Prohibemus insuper ne stugas & balnea seu tabernas Christianorum frequentent, seu intrare præsumant, nec seruos vel ancillas, aut nutrices, seu quæq; Christiana mancipia die, noctuue in domibus suis retinere præsumant, nec ad recipiendum telonium seu ad alia publica officia aliquatenus admittantur. Si quis verò Iudeus cum aliqua Christiana fornicationis vitium deprehensus fuerit commisisse, quo ad usq; X. marcas argenti ad minus pro emendatione soluerit, districte in carceri mancipetur, & mulier Christiana, quæ tam damnatum coitum elegerit, per ciuitatem fustigata, de ipsa ciuitate sine spe redeundi penitus expellatur. Item omnibus Christianis

* For. quid.

* For. temeritate.

* forte resumant.

HENRICH
S. J. J.
tom. 2.
S. 11
24

stianis istius prouinciæ & ciuitatis & diocesis Pragen. sub
 pena excommunicationis districtius inhihemus, ne Iudæos
 vel Iudæas secum ad conuiuandum recipiant, vel cum eis
 bibere vel manducare audeant, aut etiam cum ipsis in suis
 nuptijs vel neomenijs, vel ludis saltare vel tripudiare præsu-
 mant, nec Christiani carnes venales, seu alia cibaria à Iudæ-
 is emanant, ne forte Iudæi per hoc Christianos, quos hostes
 reputant, fraudulenta machinatione venenent. Adijcientes
 vti de cætero quocunq; prætextu Iudæi à Christianis gra-
 ues seu immoderatas vsuras extorserint, Christianorum eis
 * participationem subtrahatur, donec de imoderato gra-
 uamine satisfecerint competenter. Vnde Christiani, si opus
 fuerit, per censuram Ecclesiasticam compellantur, ab eorum
 commertiis abstinere. Principibus autem iniungimus, vt
 propter hoc non sint Christianis infesti, sed potius à tanto
 grauamine Iudæos studeant cohibere. Si verò Sacramen-
 tum altaris ante domos eorum deferri contigerit, ipsi Iudei
 audito sonitu præuio, intra domos suas se recipiant, & fen-
 stras a hostia sua claudant, hoc etiam in quolibet die Para-
 secues per Prelatos Ecclesiæ facere compellantur. Ne præsu-
 mant de fide Catholica cum simplicibus disputare, nec fili-
 los & vxores Iudeorum ad fidem Christianam venientium
 inuitos audeant detinere. Nec Christianos ad Iudaismum
 alliciant, aut aliquo ausu temerario circumcidant, nec Chri-
 stianos infirmos visitent, vel circa ipsos exerceant opera
 medicine. Synagogam nouam non erigant, & si quas erexer-
 rint, eas remoueant aut deponant. Vetustam, si opus fuerit,
 reficiant, nõ ampliorem, preciosiorem, seu etiam altiorem.
 Carnes in Quadragesima quãdo Christiani à carnibus absti-
 nent & ieiunant, apertè vel publicè non deportent. Præci-
 pimus autem Episcopis, vt ad hæc omnia obseruanda in sin-
 gulis articulis Iudæos per abstractionem comunions Chri-

* Fort. parti-
 cipatio omni.

stianorum compellant. Ipsos quoque Principes ac iudices eorundem districtius admonemus, ne Iudæis Statuta nostra servare nolentibus alicuius protectionis seu defensionis favore impendant, sed si aliqua eis à Prælati Ecclesiasticis iniungantur, ea fideliter exequantur, alioquin introitus Ecclesiæ & communionem diuinorum Officiorum sibi noverint interdictum. Volumus etiam & sub pœna excommunicationis præcipimus, ut Dominus electus Saltzburger Suffraganei nec non & Episcopus Pragensis has constitutiones nostras sigillo nostro sigillatas habeant, easque singulis annis in synodis Episcopalibus & in provinciali Concilio faciant recitari, & diligentius obseruari, & ea quæ tangunt laicos, faciant per parochiales Ecclesias suarum diocesium publicare. Acta Viennæ Anno Domini 1267.

Mense Maio Pontificatus Domini Clementis Papæ. IV. Anno tertio,

¶ de

ANNO